

Wydział Sędziowski PZPS

**SĘDZIOWIE
PZPS**

**Instrukcja wypełniania
Arkusza Oceny sędziego PZPS
na sezon 2021/2022**

Wrzesień 2021

Preambuła.

Celem niniejszej Instrukcji jest przedstawienie podstawowych zasad wypełniania Arkusza Oceny sędziego PZPS (dalej: Arkusza Oceny) przez **sędziego kwalifikatora PZPS** na zawodach szczebla centralnego w sezonie 2021/2022.

Zasady te są stosowane generalnie przez Wydział Sędziowski PZPS (dalej: WS PZPS) **w zakresie oceny sędziów piłki siatkowej PZPS z uprawnieniami do sędziowania zawodów szczebla centralnego**, na wszystkich zawodach szczebla centralnego (w rozgrywkach prowadzonych pod auspicjami PLS, PZPS itp.). Arkusz Oceny jest stosowany dla ewidencjonowania istotnych elementów oceny sędziego, dokonywanej przez sędziego kwalifikatora PZPS w zakresie rozgrywanych zawodów sportowych piłki siatkowej. Niniejsze zasady mogą być także stosowane przez lokalne Wydziały Sędziowskie WZPS (dalej: WS WZPS) w zakresie oceny sędziów piłki siatkowej w poszczególnych województwach (w rozgrywkach prowadzonych pod auspicjami poszczególnych WZPS-ów), niemniej decyzja co do zasad lokalnej oceny sędziów piłki siatkowej, stosowania narzędzi oraz wzorów dokumentów dla niniejszej oceny pozostaje w autonomicznej kompetencji macierzystego WS WZPS.

Zasadniczym celem sporządzenia Arkusza Oceny jest każdorazowo zaewidencjonowanie przez sędziego kwalifikatora, dokonującego oceny sędziów na rozgrywanych zawodach sportowych piłki siatkowej, wszelkich aspektów odnoszących się do kwestii rozegranych zawodów oraz do sposobu ich sędziowania przez określonych sędziów, pozwalającego na skuteczne zidentyfikowanie bezpośrednio po rozegranych zawodach, jak i w czasie późniejszym (w formie archiwalnej) zaprezentowanych umiejętności sędziowskich w zakresie: teoretycznej znajomości przepisów gry, instrukcji i regulaminów sportowych, praktycznego stosowania interpretacji tych przepisów w czasie rozgrywanych zawodów sportowych, skutecznego zarządzania grą, a także kreatywnego i zgodnego z przyjętymi trendami współuczestniczenia w tworzeniu jakości widowiska sportowego.

W Arkuszu Oceny wskazano w formie specyfikacji szczegółowej określone elementy oceny, w których podlegają ocenie poszczególni sędziowie : **sędzia pierwszy (S1)** oraz **sędzia drugi (S2)**, przy czym niniejsze elementy oceny odnoszą się bezpośrednio do zadań i obowiązków poszczególnych sędziów, zgodnie z aktualnymi przepisami gry w piłkę siatkową oraz bieżącymi wytycznymi i instrukcjami sędziowskimi.

Rozdział I. Wprowadzenie.

W sezonie 2021/2022 kontynuowane będą zasady oceny sędziów piłki siatkowej PZPS jakie zostały zainicjowane pod auspicjami WS PZPS w poprzednich sezonach, z uwzględnieniem pewnych modyfikacji i działań korygujących wdrożonych przez ten Wydział na bazie doświadczeń, spostrzeżeń, obserwacji i wniosków wynikających z analizy sezonów 2017/2021. Niniejsza Instrukcja wskazuje w swojej treści także wszelkie zmiany wprowadzone do zasad oceny sędziego PZPS, jakie zostały wprowadzone do stosowania w poprzednich i obecnym sezonie rozgrywek.

Integralnym elementem niniejszej Instrukcji jest „**Wzór wypełnionego Arkusza Oceny sędziego PZPS**”, stanowiący załącznik Z1 do przedmiotowej Instrukcji.

Wszędzie tam gdzie w treści niniejszej Instrukcji używa się pojęcia „**Arkusze Oceny**” ma się na myśli Arkusz Oceny sędziego PZPS wypełniany przez sędziego kwalifikatora PZPS na tych zawodach sportowych piłki siatkowej, na których – zgodnie z zasadami ustalonymi przez WS PZPS na dany sezon rozgrywkowy – sędziowie PZPS z określonymi uprawnieniami podlegają ocenie przy wykorzystaniu Arkusza Oceny.

W sezonie 2021/2022 w zakresie sędziów szczebla centralnego PZPS dotyczy to wszystkich sędziów z uprawnieniami do sędziowania zawodów szczeblowych (PL, TL, TM, IK, IIM, IIK), a także w sytuacji rozgrywek juniorsko-młodzieżowych prowadzonych na szczeblu centralnym, jeżeli na zawody te został nominowany sędzia kwalifikator PZPS.

Rozdział II. Podstawowe zasady dotyczące wypełniania Arkusza Oceny.

1. Arkusz Oceny jest każdorazowo **drukiem dwustronnym**, w którym na pierwszej stronie arkusza zamieszczana jest informacja ogólna o rozgrywanych zawodach sportowych piłki siatkowej oraz dokonywana jest przez sędziego kwalifikatora szczegółowa ocena sędziowania zawodów przez sędziego S1, natomiast na drugiej stronie arkusza dokonywana jest analogiczna ocena sędziowania zawodów przez sędziego S2 oraz zamieszczane są ewentualne uwagi o problemach organizacyjnych, bądź nadzwyczajnych zdarzeniach losowych mających wpływ na przebieg rozgrywania niniejszych zawodów sportowych lub o pomocniczej obsadzie sędziowskiej nieadekwatnej do poziomu meczu.
2. Arkusz Oceny może być wypełniany przez sędziego kwalifikatora na zawodach sportowych piłki siatkowej zarówno w formie elektronicznej za pomocą komputera (desktop, laptop, notebook) lub tabletu o odpowiedniej rozdzielczości, bądź też ręcznie w formie klasycznej (papierowej) na przygotowanym do tego celu druku (kwestionariuszu).
3. Dla celów sprawnego i jednolitego sposobu wypełniania Arkusza Oceny, co jest niezwykle istotne dla jego wypełniania w trakcie trwania zawodów sportowych piłki siatkowej, przyjęto zasadę skondensowanej identyfikacji zdarzeń w formie skrótowych lub symbolicznych oznaczeń.
4. We wszystkich rubrykach Arkusza Oceny, w których identyfikowana jest ocena zaistniałych zdarzeń lub ocena sędziego stosuje się jednolite oznaczenie „**X**” wstawione przez sędziego kwalifikatora do odpowiedniej rubryki tego arkusza.
5. Poszczególne zdarzenia wymagające zamieszczenia komentarza przez sędziego kwalifikatora otrzymują kolejne oznaczenia „**K1, K2, K3** itp.” przy czym komentarze pozytywne są wyróżniane dodatkowo oznaczeniem **(+)** np. „**K4 (+)**” i są one umieszczane po prawej stronie w poszczególnych rubrykach Arkusza Oceny, dotyczących określonych elementów oceny.
6. Opis szczegółowy poszczególnych komentarzy zamieszcza się natomiast chronologicznie w dolnej części Arkusza Oceny w rubryce dedykowanej dla tego celu „**Komentarze i uwagi**”.
7. Opis zdarzeń nadzwyczajnych dotyczących organizacji zawodów sportowych (istotnych nieprawidłowości w przygotowaniu obiektu sportowego lub zdarzeń losowych zaistniałych w trakcie rozgrywania zawodów sportowych, mających wpływ na sędziowanie tych zawodów) oraz nieprawidłowego wykonywania obowiązków sędziowskich przez obsadę pomocniczą (SL, SS, AS, E-SCO itp.) zamieszcza się chronologicznie w dolnej części Arkusza Oceny w rubryce dedykowanej dla tego celu „**Informacje o obsadzie pomocniczej nieadekwatnej do poziomu meczu lub o problemach organizacyjnych**”.
8. W zależności od stosowanej formy wypełniania, Arkusz Oceny może być po jego wypełnieniu podpisany elektronicznie lub ręcznie przez sędziego kwalifikatora, może być także sygnowany przez wyłączone zamieszczenie imienia i nazwiska sędziego kwalifikatora dokonującego oceny sędziów.

Rozdział III. Obowiązki przed zawodami.

1. Sędzia kwalifikator ma obowiązek przygotowania Arkusza Oceny przed swoimi zawodami piłki siatkowej, w zależności od przyjętego przez niego sposobu jego wypełniania, przeznaczonego do oceny sędziów S1 i S2 na określonych zawodach sportowych.
2. W tym celu dokonuje on następujących wpisów do Arkusza Oceny :
 - a) **numer Arkusza Oceny** (kolejny numer arkusza w danym sezonie rozgrywek przyjęty w ewidencji przez danego sędziego kwalifikatora) – we wzorze jest to numer 1;
 - b) **rodzaj rozgrywek** (rodzaj klasy rozgrywkowej danych zawodów sportowych piłki siatkowej, w których jest dokonywana ocena sędziów S1 i S2) – we wzorze jest to PlusLiga (PL);

- c) **nazwy zespołów** (skrótowe nazwy zespołów sportowych uczestniczących w danych zawodach sportowych piłki siatkowej, na których jest dokonywana ocena sędziów) – we wzorze są to PGE Skra Bełchatów i Jastrzębski Węgiel;
 - d) **imiona i nazwiska sędziów S1 i S2** (dane personalne sędziów S1 i S2 podlegających ocenie na danych zawodach sportowych piłki siatkowej) – we wzorze są to Stanisław Zastawski (S1) i Jerzy Malinowski (S2).
3. Po zamieszczeniu w Arkuszu Oceny wpisów, o których mowa w pkt. 2 powyżej, arkusz ten jest przygotowany do dokonywania oceny określonych sędziów w trakcie konkretnych zawodów sportowych piłki siatkowej, w których uczestniczy sędzia kwalifikator.

Rozdział IV. Obowiązki podczas zawodów i zasady oceny sędziów.

1. Sędzia kwalifikator ewidencjonuje w czasie trwania zawodów sportowych piłki siatkowej wszelkie zdarzenia mające wpływ na przebieg tych zawodów oraz na ocenę umiejętności sędziowskich przez poszczególnych sędziów.
W zakresie sędziów S1 i S2 ma to odzwierciedlenie w zapisach Arkusza Oceny sporządzanego przez sędziego kwalifikatora, zaś w zakresie sędziów obsady pomocniczej (SL, SS, AS, E–SCO itp.) w formie dodatkowych notatek sporządzanych przez sędziego kwalifikatora w odrębnym trybie, umożliwiającym dokonanie omówienia sposobu sędziowania zawodów sportowych piłki siatkowej przez poszczególnych sędziów (w tym przez całą komisję sędziowską), po ich zakończeniu.
2. Przed rozpoczęciem zawodów sportowych piłki siatkowej status startowy poszczególnych elementów oceny „X” w zakresie oceny sędziów S1 i S2 jest określony w kolumnie „C”. Komórki tej kolumny są każdorazowo wyróżnione pogrubieniem w druku arkusza dla łatwiejszej identyfikacji niniejszego statusu startowego.
3. **Każda zmiana statusu startowego oceny „C” w jakimkolwiek elemencie oceny (tj. przypisanie w tym elemencie nowego statusu : A, B, D, E, F) wymaga zamieszczenia przez sędziego kwalifikatora komentarza określającego powód wprowadzonej zmiany.**
4. **Zmiana statusu, o której mowa w pkt. 3 powyżej, bez jednoczesnego zamieszczenia wymaganego komentarza określającego powód wprowadzonej zmiany statusu startowego „C” oznacza nieważność zadekretowanej zmiany przez sędziego kwalifikatora. Tym samym taka sytuacja skutkuje automatycznie przypisaniem ponownie w danym elemencie oceny wyjściowego statusu startowego „C” w przekazanym drogą elektroniczną do WS PZPS Arkusza Oceny dla potrzeb centralnej ewidencji ocen oraz archiwizacji arkuszy w danym sezonie rozgrywkowym, bez względu na stanowisko sędziego kwalifikatora wyrażone/przedstawione w niewłaściwie wypełnionym Arkuszu Oceny.**
5. W zawodach trudnych (o zwiększonym stopniu trudności) sędzia kwalifikator może podwyższyć status określonych elementów oceny przypisując im status „A” i zamieszczając stosowny komentarz/komentarze.
6. W zawodach normalnych lub łatwych (o normalnym lub łatwym stopniu trudności) sędzia kwalifikator może podwyższyć status określonych elementów oceny przypisując im status „B” i zamieszczając stosowny komentarz/komentarze.
7. O stopniu trudności określonych rozegranych zawodów sportowych piłki siatkowej decyduje każdorazowo autonomicznie sędzia kwalifikator, dokonujący oceny sędziów na tych zawodach, który lokalnie na sali sportowej jest w stanie ocenić wg. stosowanych powszechnych kryteriów jaki stopień trudności zawodów miał miejsce.
8. W nawiązaniu do zapisów, o których mowa w pkt. 5, 6, 7 powyżej, w danych zawodach sportowych **nie można zastosować równocześnie różnych statusów „A” i „B”** dla różnych elementów oceny. Statusy „A” i „B” są bowiem ściśle przypisane do stopnia trudności zawodów i mogą być stosowane wyłącznie selektywnie w danym Arkuszu Oceny, w zależności od przyjętego stopnia trudności zawodów.

9. W sytuacji drobnych uchybień lub jednostkowych błędów z oceny przebiegu gry w danym elemencie oceny sędzia kwalifikator ma obowiązek obniżenia statusu dla tego (odpowiedniego) elementu oceny przypisując mu status „D” i zamieszczając stosowny komentarz/komentarze.
10. W sytuacji wielokrotnych uchybień lub wielokrotnych (2-4) błędów z oceny przebiegu gry w danym elemencie oceny sędzia kwalifikator ma obowiązek obniżenia statusu dla tego (odpowiedniego) elementu oceny przypisując mu status „E” i zamieszczając stosowny komentarz/komentarze.
11. W sytuacji rażących uchybień lub wielokrotnych (>4) błędów z oceny przebiegu gry w danym elemencie oceny sędzia kwalifikator ma obowiązek obniżenia statusu dla tego (odpowiedniego) elementu oceny przypisując mu status „F” i zamieszczając stosowny komentarz/komentarze.
12. W trakcie rozgrywanych zawodów sportowych piłki siatkowej, w sytuacji zaistnienia zdarzeń dotyczących oceny sędziowania zawodów i wymagających zamieszczenia stosownego komentarza przez sędziego kwalifikatora, dokonuje on **chronologicznie** adnotacji w Arkuszu Oceny wprowadzając komentarz w danym elemencie oceny (otrzymujący kolejne oznaczenia np. „K1, K2, K3 itp.”, a w przypadku komentarzy pozytywnych wyróżnione oznaczeniem (+) np. „K1 (+), K2 (+), K3 (+) itp.”), w stosunku do przebiegu całych zawodów sportowych i wszystkich elementów oceny dotyczących danego sędziego, umieszczany po prawej stronie w poszczególnych rubrykach arkusza, korespondujących z określonym elementem oceny.
Przykładowy zapis zamieszczanych komentarzy może wyglądać następująco : „K1, K2, K3 (+), K4, K5 (+), K6 (+), K7 itp.”.

Rozdział IV. Obowiązki po zakończeniu zawodów sportowych.

1. Po zakończeniu zawodów sportowych piłki siatkowej sędzia kwalifikator ma obowiązek kompletnego wypełnienia Arkusza Oceny, w zależności od przyjętego przez niego sposobu jego wypełniania, przeznaczonego do oceny sędziów S1 i S2 na określonych zawodach sportowych.
2. W tym celu dokonuje on następujących wpisów do Arkusza Oceny :
 - a) **wynik spotkania** (końcowy rezultat zawodów oraz wynik poszczególnych setów po ich rozegraniu) – we wzorze jest to wynik 3:2 (25:23, 21:25, 27:29, 33:31, 18:16);
 - b) **stopień trudności zawodów** (wskazanie statusu „X” dla jednego z wybranych statusów, dotyczących stopnia trudności zawodów) – we wzorze jest to status meczu „trudny”;
 - c) **ocena generalna sędziego S1** (wskazanie statusu „X” dla 4 istotnych/globalnych cech z wybranych statusów, określających ocenę sędziego S1 i oceny sumarycznej sędziowania przez niego zawodów) – we wzorze są to następujące statusy : „rozwiązujący problemy”, „o dużym doświadczeniu”, „adekwatny do poziomu zawodów”, „sędziujący zawody bardzo dobrze”;
 - d) **ocena sędziego S1 – ustalenie statusów w zakresie poszczególnych elementów oceny** (wskazanie statusu „X” dla 17 elementów oceny dot. oceny sędziego S1) – we wzorze podwyższono 4x status oceny do „A”, obniżono 1x status oceny do „D” i obniżono 2x status oceny do „E”, we wszystkich przypadkach wprowadzono wymagane oznaczenia komentarzy od K1 do K8 (+) tytułem zmiany statusu oceny.
 - e) **komentarze i uwagi do oceny sędziego S1** (zamieszczenie opisów szczegółowych dla poszczególnych komentarzy dot. elementów oceny sędziego S1) – we wzorze zamieszczono 8 komentarzy dla zmian wprowadzonych w zakresie statusu oceny w dedykowanej do tego celu rubryce zlokalizowanej w dolnej części arkusza.
 - f) **ocena generalna sędziego S2** (wskazanie statusu „X” dla 4 istotnych/globalnych cech z wybranych statusów, określających ocenę sędziego S2 i oceny sumarycznej sędziowania przez niego zawodów) – we wzorze są to

następujące statusy : „bez wpływu na przebieg meczu”, „o dużym doświadczeniu”, „adekwatny do poziomu zawodów”, „sędziujący zawody dobrze”;

- g) **ocena sędziego S2 – ustalenie statusów w zakresie poszczególnych elementów oceny** (wskazanie statusu „X” dla 17 elementów oceny dot. oceny sędziego S2) – we wzorze nie podwyższono żadnego statusu oceny do „A”, obniżono 2x status oceny do „D” i obniżono 3x status oceny do „E”, we wszystkich przypadkach wprowadzono wymagane oznaczenia komentarzy od K1 do K8 tytułem zmiany statusu oceny.
 - h) **komentarze i uwagi do oceny sędziego S2** (zamieszczenie opisów szczegółowych dla poszczególnych komentarzy dot. elementów oceny sędziego S2) – we wzorze zamieszczono 8 komentarzy dla zmian wprowadzonych w zakresie statusu oceny w dedykowanej do tego celu rubryce zlokalizowanej w dolnej części arkusza.
 - i) **Informacje dodatkowe** (zamieszczenie jeżeli jest to niezbędne dodatkowej informacji o problemach organizacyjnych oraz o obsadzie pomocniczej nieadekwatnej do poziomu zawodów) – we wzorze zamieszczono 2 uwagi w przedmiotowym zakresie w dedykowanej do tego celu rubryce zlokalizowanej w dolnej części arkusza.
3. W sezonie 2021/2022 w zakresie zawodów piłki siatkowej szczebla centralnego Arkusze Oceny poszczególnych sędziów piłki siatkowej będą dodatkowo redagowane (wypełniane) na analogicznych zasadach oraz ewidencjonowane w elektronicznym systemie obsad sędziowskich PZPS przez sędziego kwalifikatora PZPS. Szczegółowe informacje w zakresie terminów realizacji niniejszych czynności ewidencyjnych w systemie jw. wskazano w odrębnym dokumencie, **Vademecum Sędziego Kwalifikatora PZPS**.
4. Po zakończonych zawodach sportowych sędzia kwalifikator PZPS ma każdorazowo obowiązek omówienia zawodów piłki siatkowej z zainteresowanymi sędziami oraz zapoznania ich z dokonaną oceną ich umiejętności sędziowskich. Wytyczne w zakresie realizacji tych czynności wskazano w odrębnym dokumencie, **Vademecum Sędziego Kwalifikatora PZPS**.

Rozdział V. Przypadki szczególne w zakresie oceny sędziego.

- 1. W zawodach sportowych piłki siatkowej w których jest stosowany system Challenge, błędy oceny z przebiegu gry wykazane na podstawie wideoweryfikacji są ewidencjonowane w Arkuszu Oceny na analogicznych zasadach jak inne błędy tego samego typu, których zaistnienie zostało zaewidencjonowane przez sędziego kwalifikatora w normalnym trybie na podstawie obserwacji wizualnej zawodów i nie było potwierdzane niniejszym systemem Challenge.
- 2. Element oceny „**Radzenie sobie w sytuacjach nietypowych (w tym stosowanie i korzystanie z systemu Challenge)**” odnosi się w aspekcie niniejszego systemu Challenge wyłącznie do kwestii oceny prawidłowości wykorzystywania systemu Challenge przez sędziego S1 na jego wniosek (w sytuacjach trudnych do oceny i/lub w istotnych momentach przebiegu zawodów: tj. seta lub meczu), a także do prawidłowości stosowania przez sędziów S1 i S2 procedur organizacyjnych, trybu informacji oraz sygnalizacji ręcznej, związanych ze stosowanym systemem Challenge na danych zawodach sportowych piłki siatkowej.
- 3. Globalne elementy oceny dla każdego z sędziów S1 i S2 (ujęte w górnej części Arkusza Oceny) mają za zadanie scharakteryzowanie 4 istotnych cech prezentowanych przez sędziego piłki siatkowej na danych zawodach sportowych :
 - a) **wpływ sędziego na przebieg meczu** (sędzia prowokujący problemy, sędzia neutralny tzw. bez wpływu i sędzia rozwiązujący problemy) – ocena niniejszego elementu pozostaje jako subiektywne odczucie sędziego kwalifikatora na podstawie obserwacji wizualnej danych zawodów sportowych piłki siatkowej i sposobu ich sędziowania przez sędziego;
 - b) **poziom doświadczenia** (duże doświadczenie, przeciętne doświadczenia, słabe doświadczenie) – w zakresie sędziów piłki siatkowej szczebla centralnego należy przyjmować status „duże doświadczenie”, jedynie dla sędziów sędziujących pierwszy rok na szczeblu centralnym odpowiednio status „przeciętne doświadczenie”;

- c) **odniesienie do poziomu rozgrywek** (posiada umiejętności wyższe w stosunku do danego poziomu rozgrywek, posiada umiejętności adekwatne do danego poziomu rozgrywek, posiada umiejętności niższe w stosunku do danego poziomu rozgrywek) – jako najwyższy poziom rozgrywek piłki siatkowej w Polsce należy przyjmować poziom rozgrywek męskich PlusLigi (PL) i do niego odnosić niniejszą skalę oceny;
- d) **ocena sędziowania** (doskonała, bardzo dobra, dobra, dostateczna, dopuszczająca, niedostateczna) – ocena globalna sędziowania zawodów sportowych piłki siatkowej przez sędziego (na wzór powszechnej skali ocen od 6 do 1) pozostaje jako subiektywne odczucie sędziego kwalifikatora na podstawie obserwacji wizualnej danych zawodów sportowych piłki siatkowej i sposobu ich sędziowania przez sędziego;